

**TÜRKİYE’DE 1995-2018 YILLARI ARASINDA OKUTULMASINA İZİN
VERİLMİŞ ORTAOKUL (5., 6., 7. VE 8. SINIF) MÜZİK DERS
KİTAPLARINDA SÖZLÜ GELENEKSEL TÜRK MÜZİK TÜRLERİNİN
YER ALMA DURUMU**

*PARTICIPATION STATUS OF ORAL TRADITIONAL TURKISH MUSIC TYPES
THAT WAS ALLOWED TO BE TAUGHT IN SECONDARY SCHOOLS MUSIC
COURSE BOOKS BETWEEN THE YEARS 1995-2018 (5TH, 6TH, 7TH AND 8TH
GRADE) IN TURKEY*

Mustafa KENDÜZLER*

Geliş Tarihi: 15.09.2020

Kabul Tarihi: 01.10.2020

(Received)

(Accepted)

Öz: Bu araştırmanın en temel amacı, 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak okutulmasına izin verilen ortaokul (5., 6., 7. ve 8. sınıf) müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumunun araştırılması ve ulaşılan sonuçların gelecek yıllarda yazılacak olan müzik ders kitaplarında ne oranda geleneksel müzik türlerimize yer verilmesi gerektiğine yönelik yol gösterici bir kaynak olmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın evrenini oluşturan 1995-2018 yılları arası Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu (TTK) tarafından ortaokullarda okutulmasına izin verilmiş müzik ders kitaplarına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen toplam 50 adet müzik ders kitabı ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu çalışmada genel olarak mevcut durumun tanımlanmasına yönelik betimsel tarama yöntemi, ortaokullarda okutulmasına izin verilmiş müzik ders kitaplarının analizinde ise nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, ortaokullarda okutulmasına izin verilmiş müzik ders kitaplarında toplam 2003 adet sözlü müzik türünün yer aldığı, bunlardan 473 tanesinin geleneksel Türk halk müziği, 132 tanesinin ise geleneksel Türk sanat müziği olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sayısal verilerin çözümünde frekans (f) ve yüzde (p) hesaplama gibi İstatiksel hesaplamalardan ve bu hesaplamalar için Microsoft Office Excel programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, 1995-2018 yılları arası ortaokul müzik ders kitaplarında geleneksel Türk halk müziği eserlerinin yer alma oranının %23,61 ve geleneksel Türk sanat müziği eserlerinin yer alma oranının ise % 6,59 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

* Bu makale, Mustafa KENDÜZLER’in “Türkiye’de 1995 Yılından İtibaren Ortaokul Müzik Ders Kitaplarında Geleneksel Türk Müzik Türlerinin Yer Alma Durumunun Araştırılması” adlı yüksek lisans tezinden tasarlanmıştır.

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Müzik Eğitimi Bilim Dalı
kenduzlermustafa@gmail.com ORCID: 0000-0001-8426-2443

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Ders Kitabı, Geleneksel Türk Müzik Türleri, Geleneksel Türk Halk Müziği, Geleneksel Türk Sanat Müziği.

Abstract: The main purpose of this research is to investigate the status of the traditional Turkish music types in the secondary school (5th, 6th, 7th and 8th grade) music textbooks, which have been allowed to be taught as a textbook by the Ministry of Education Board of Education since 1995, and the results are a guiding resource for how much our traditional music types should be included in the music textbooks to be written in the coming years. In line with this purpose, music textbooks that were allowed to be taught in secondary schools by the Ministry of Education's Education and Discipline Board (TTK) between 1995 and 2018, which constitutes the universe of the research, were found. A total of 50 music textbooks that can be accessed constitute the sample of the study. In this study, descriptive scanning method was used to define the current situation in general, and document analysis method, one of the qualitative data collection methods, was used in the analysis of music textbooks allowed to be taught in secondary schools. As a result of the analysis, it was determined that there were a total of 2003 oral music types in the music textbooks allowed to be taught in secondary schools, 473 of them were traditional Turkish folk music and 132 were traditional Turkish art music. Statistical calculations such as frequency (f) and percentage (p) calculations and Microsoft Office Excel program were used for these calculations in the solution of the obtained numerical data. According to the findings, it was concluded that the rate of traditional Turkish folk music works in the secondary school music textbooks between 1995 and 2018 was 23.61% and the rate of traditional Turkish art music works was 6.59%.

Key Words: Music, Music Textbooks, Traditional Turkish Music Types, Traditional Turkish Folk Music, Traditional Turkish Art Music

1. GİRİŞ

Müzik, kültür mirasının aktarımında önemli bir araçtır. Her toplumun geçmişinden gelmiş ve sadece o topluma has gelenek-göreneklere, yaşayış biçimlerini, duygu ve düşüncelerini, yaşadıkları tarih ve coğrafya gibi çeşitli kültür öğelerini bünyesinde barındıran, her dizesinde, her notasında bu öğeleri yaşatan müzikleri vardır. Bu müzikler, var olduğu topraklarda yaşayan toplumların kültürel değerlerini kuşaktan kuşağa taşıma görevi görürler. Dolayısıyla bu çağda yaşayan genç müzik eğitimcileri olarak bizlere düşen en önemli görevlerden birisi de geçmişimizden gelmiş ve topraklarımızda yaşayan bu mirası daha çok yaşanılır kılmak ve onu daha da zenginleştirip gelecek nesillere taşımaktır.

Bir toplumun geçmişinden gelen kültürel değerleri o toplumun kültürel kimliğini oluşturmaktadır. Bu müzik için de böyledir. Geçmişten gelen müziksel birikimleri toplumların müzikal-kültürel kimliklerini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, bir toplumun müzikal-kültürel kimliğini oluşturan ve böylece onu diğer toplumlardan ayıran kültürün en önemli ögesi geleneksel müziklerdir demek

yanlış olmaz. Uçan (2018: 386)'a göre “çağdaş müzik eğitiminde bireyler ya da öğrenciler ilkin genellikle müziksel geleneğin son örüntüleri içinde biçimlenir. Bu nedendir ki en gelişmiş toplumların genel müzik eğitiminde de geleneksel müzikler önemle yer alır”. Nitekim müziksel açıdan gelişmiş ülkelerin okul müzik eğitiminde kullandıkları ders kitapları incelendiğinde ağırlıklı olarak kendi geleneksel müziklerine yer verdikleri görülmektedir. Kopuz (1988: 322)'un belirttiği üzere “Japonlar, kendi öz müziklerini, olduğu gibi titizlikle uygularken, batının tampere sistemini de ulusça kabullenmişlerdir”. Paşaoğlu (2005: 147-154) tarafından yapılan bir çalışmaya göre Bulgaristan Cumhuriyeti ilköğretim ders kitaplarında yer alan öz halk türkülerinin oranı %52,13 diğer şarkıların oranı %47,87'dir. Macaristan Cumhuriyeti ilköğretim ders kitaplarında yer alan öz halk türkülerinin oranı %53,45, diğer şarkıların oranı ise %46,55'tir. Konunun önemine değinen en güzel atfı Sun (1969) şu cümleleriyle yapmıştır:

“Çocuklar şarkı söyler; Amerika'da, Almanya'da, Çin'de, kendi şarkılarını... Biz söyletmemişiz türkülerimizi. Müzik dersi koymuşuz, sokmamışız okullara halk türkülerini; ‘müzik’ten saymamışız. Milyonlarca çocuk var, genç var okullarda; ne söyler bunlar ne dinler, aktarma, öykünme, yoz müziklerden başka?... Açın müzik kitaplarını ansıyın size belletilenleri; sayıp bakın kaç aktarma, kaç öykünme... Kaç türkü var üç kişi bir olup söyleyebileceğiniz?... Niçin böyle?” (Sun, 1984: 9).

Varol (1988: 37) ise kendisine sorulan “Orta öğretimde, Türk musikisi eğitimi neden gereklidir?” sorusu üzerine şu şekilde cevap vermiştir; “Türk çocuğunun, Türk ses sistemine uygun ve hiç olmazsa ana hatlarıyla Bach'ın hayatını bildiği kadar, Dede'nin de hayatını bilecek, Haydn'ın hayatını, doğduğu yeri, yaşadığı ili ve verdiği eserleri bildiği kadar, Itri'nin de eserlerini bilecek, yaşadığı devri bilecek...”.

Bu görüşler doğrultusunda, her gencin (çocuğun) hakkı olan genel eğitim ve bu kapsamdaki müzik eğitiminde ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelik artışını elde edebilmek için müzik ders kitaplarında, diğer müzik türlerinin gerekliliğini göz ardı etmeden, sayıca en büyük önemi geleneksel müziklerimize vermemiz gerekmektedir. Ancak bu şekilde, okul müzik eğitimimizin ve gençliğin müziksel niteliğini artırabilir; bu sayede diğer toplumlar arasında müzikal-kültürel bir dile sahip olabilir ve toplumumuzun müzikal geleceğini şekillendirebiliriz. Bu gerçeklerden hareketle, çalışmanın problem cümlesi aşağıda sunulmuştur:

1.1. Problem

“Türkiye’de 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak okutulmasına izin verilmiş ortaokul müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?”

1.2. Alt Problemler

1. 1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?
2. 1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?
3. 1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?
4. 1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın en temel amacı, 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak okutulmasına izin verilen ortaokul müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumunun incelenmesi ve ulaşılan sonuçların gelecek yıllarda yazılacak olan müzik ders kitaplarında ne oranda geleneksel müzik türlerimize yer verilmesi gerektiğine yönelik yol gösterici bir kaynak olmasıdır.

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlerine bağlı olarak tarama modelinin bir türü olan ‘Genel Tarama Model’inden faydalanılmıştır. Karasar’ın belirttiği üzere genel tarama modelleri “çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2003: 79).

Bu çalışmada genel olarak mevcut durumun tanımlanmasına yönelik betimsel tarama yöntemi, verilerin elde edilmesinde ise nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018: 189)’in belirttiği üzere doküman incelemesi “araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar... Örneğin eğitim ile ilgili bir çalışmada şu tür dokümanlar veri kaynağı olarak kullanılabilir: eğitim alanında ders kitapları, program (müfredat) yönergeleri...öğrenci ve öğretmen el kitapları...”. Bu çalışmada, 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu (TTK) tarafından orta okullarda okutulmasına izin verilmiş 50 adet

müzik ders kitabında yer alan sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu doküman incelemesi yöntemi ile analiz edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın konusuyla doğrudan ya da dolaylı ilgisi bulunan yazılı kaynakların ve 1995-2018 yılları arası Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu (TTK) tarafından ortaokullarda okutulmasına izin verilmiş 50 adet müzik ders kitabının analizinde nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada, ulaşılabilen ortaokul müzik ders kitapları, yıl, sınıf, toplam şarkı sayısı, bu şarkılar içerisinde yer alan sözlü geleneksel Türk halk müziği ve Türk sanat müziği türlerinin sayısı bakımından analiz edilmiştir. Bu bağlamda verilerin daha iyi anlaşılabilmesi için müzik ders kitaplarının analiz edilmesi sürecinde her müzik ders kitabı için ayrı ayrı oluşturulan şu tablodan yararlanılmıştır:

Tablo 1: 1995-1996 Eğitim Öğretim Yılı, Hüsnü Yıldız-Meltem Çam İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı 7

Sınıf	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(f) Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği
7. Sınıf	53	6	4

2.3. Verilerin İşlenip Çözümlemesi ve Yorumlanması

Aşağıda, araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesine ait bilgilere yer verilmiştir.

- Araştırmanın başlangıcından itibaren elde edilen, bilimsel ve güvenilir nitelikteki veriler problem durumunun çözümlemesinde değerlendirilmiştir.
- 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak okutulmasına izin verilmiş ortaokul müzik ders kitaplarında yer alan tüm sözlü müzik türleri içerisinden, sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yüzde oranları her sınıf için ayrı ayrı istatistiksel olarak hesaplanmıştır.
- Her sınıf düzeyi için ayrı ayrı elde edilen sayısal veriler frekans (f) ve yüzde (p) hesaplama gibi İstatistiksel işlemlerden ve bu hesaplamalar için Microsoft Office Excel programından yararlanılmıştır.
- Elde edilen bulgulardan tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Bu yaklaşımla elde edilen bulgulardan araştırmanın sonuçları saptanmış ve gelecekte yazılacak olan

ortaokul müzik ders kitapları ve bu alanda yapılacak araştırmalar hakkında öneriler sunulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmada, 50 adet ortaokul müzik ders kitabı incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle, 1995-2018 yılları arasında her sınıfın kendi içindeki genel durumu ve tüm sınıfların ortak genel durumu tablo ve şekillerde yorumlanmıştır

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü için araştırmada, 1995-2018 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilmiş toplam 11 adet ortaokul 5. sınıf müzik ders kitabına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen 5. sınıf müzik ders kitapları içerdikleri tüm sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 2: 1995-2018 Yılları Arasında Ulaşılabilen Ortaokul 5. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranlar

Sınıf	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(p) % Oranı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği	(p) % Oranı
5. Sınıf	419	111	26,49	5	1,19

Tablo 1’e bakıldığında,

1995-2018 arasında ulaşılabilen ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında toplam 419 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 111 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 5 tanesinin ise geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Geleneksel Türk halk müziği türüne ait eserlerin, kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı, %26,49’dur. Geleneksel Türk sanat müziği türüne ait eserlerin kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı ise %1,19’dur.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü için araştırmada, 1995-2018 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilmiş toplam 14 adet ortaokul 6. sınıf müzik ders kitabına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen 6. sınıf müzik

ders kitapları içerdikleri tüm sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 3: 1995-2018 Yılları Arasında Ulaşılabilen Ortaokul 6. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranlar

Sınıf	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(p) % Oranı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği	(p) % Oranı
6. Sınıf	616	160	25,97	33	5,36

Tablo 2’ye bakıldığında,

1995-2018 arasında ulaşılabilen ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında toplam 616 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 160 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 33 tanesinin ise geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Geleneksel Türk halk müziği türüne ait eserlerin, kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı, %25,97’dir. Geleneksel Türk sanat müziği türüne ait eserlerin kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı ise %5,36’dır.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü için araştırmada, 1995-2018 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilmiş toplam 14 adet ortaokul 7. sınıf müzik ders kitabına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen 7. sınıf müzik ders kitapları içerdikleri tüm sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 4: 1995-2018 Yılları Arasında Ulaşılabilen Ortaokul 7. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranlar

Sınıf	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(p) % Oranı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği	(p) % Oranı
7. Sınıf	558	110	19,71	47	8,42

Tablo 3'e bakıldığında,

1995-2018 arasında ulaşılabilen ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında toplam 558 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 110 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 47 tanesinin ise geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Geleneksel Türk halk müziği türüne ait eserlerin, kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı, %19,71'dir. Geleneksel Türk sanat müziği türüne ait eserlerin kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı ise %8,42'dir.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

“1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü için araştırmada, 1995-2018 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilmiş toplam 11 adet ortaokul 8. sınıf müzik ders kitabına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen 8. sınıf müzik ders kitapları içerdikleri tüm sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 5: 1995-2018 Yılları Arasında Ulaşılabilen Ortaokul 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranlar

Sınıf	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f)		(p)	
		Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(p) % Oranı	Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği	(p) % Oranı
8. Sınıf	410	92	22,44	47	11,46

Tablo 4'e bakıldığında,

1995-2018 arasında ulaşılabilen ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında toplam 410 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 92 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 47 tanesinin ise geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Geleneksel Türk halk müziği türüne ait eserlerin, kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı, %22,44'dür. Geleneksel Türk sanat müziği türüne ait eserlerin kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı ise %11,46'dır.

3.5. Araştırmanın Problemine İlişkin Ortaokul Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Bulgular ve Yorum

Araştırmanın yapılmasını gerekli kılan ve esas problemi olan “Türkiye’de 1995 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak okutulmasına izin verilmiş ortaokul müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü için 1995-2018

yılları arası Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından okutulmasına izin verilmiş toplam 50 adet ortaokul müzik ders kitabına ulaşılmıştır. Ulaşılabilen ortaokul müzik ders kitapları içerdikleri tüm sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumu bakımından incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5: 1995-2018 Yılları Arası Ulaşılabilen Ortaokul 5., 6. 7. ve 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranlar

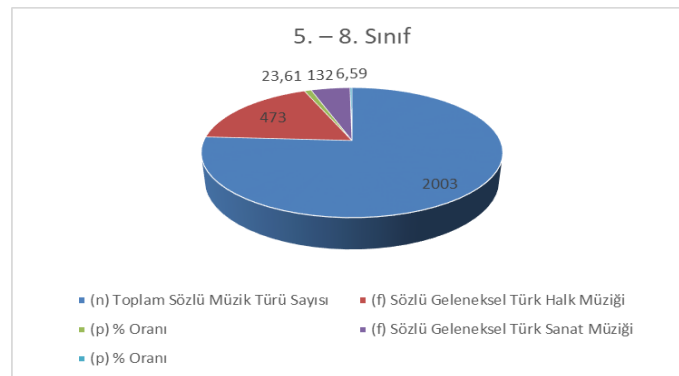
Sınıflar	(n) Toplam Sözlü Müzik Türü Sayısı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Halk Müziği	(p) % Oranı	(f) Sözlü Geleneksel Türk Sanat Müziği	(p) % Oranı
5. – 8. Sınıf	2003	473	23,61	132	6,59

Tablo 5’e bakıldığında,

Ulaşılabilen ortaokul 5., 6. 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında toplam 2003 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir. Bunların 473 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 132 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, geleneksel Türk halk müziği türüne ait eserlerin, kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı, %23,61’dir. Geleneksel Türk sanat müziği türüne ait eserlerin kitaplarda tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içindeki oranı ise %6,59’dur.

Araştırmada, 1995-2018 yılları arası ulaşılabilen 5., 6., 7. ve 8. sınıf müzik ders kitaplarında, sözlü müzik türleri ve bunlar arasından sözlü geleneksel Türk halk ve Türk sanat müziği türlerinin yer alma durumuna ait oranların daha iyi anlaşılması için aşağıda şekil 2’de grafik gösterimine yer verilmiştir.

Şekil 2: 1995-2018 Yılları Arasında Ulaşılabilen Ortaokul 5., 6. 7. ve 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Tümünde Yer Alan Sözlü Geleneksel Türk Halk ve Türk Sanat Müziği Türlerine Ait Bulgu ve Oranların Grafik Gösterimi

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi olan “1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Araştırmada, Türkiye’de 1995-2018 yılları arasında okullarda okutulmasına izin verilmiş, ulaşılabilen 11 adet ortaokul 5. sınıf müzik ders kitabında toplam 419 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir.
- Tespit edilen sözlü müzik türlerinin arasından, 111 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 5 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguların istatistiksel yöntemlerle hesaplanması sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk halk müziğine **%26,49** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 5. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk sanat müziğine ise **%1,19** oranında yer verilmiştir.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Araştırmada, Türkiye’de 1995-2018 yılları arasında okullarda okutulmasına izin verilmiş, ulaşılabilen 14 adet ortaokul 6. sınıf müzik ders kitabında toplam 616 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir.
- Tespit edilen sözlü müzik türlerinin arasından, 160 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 33 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguların istatistiksel yöntemlerle hesaplanması sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk halk müziğine **%25,97** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 6. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk sanat müziğine ise **%5,36** oranında yer verilmiştir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Araştırmada, Türkiye’de 1995-2018 yılları arasında okullarda okutulmasına izin verilmiş, ulaşılabilen 14 adet ortaokul 7. sınıf müzik ders kitabında toplam 558 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir.
- Tespit edilen sözlü müzik türlerinin arasından, 110 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 47 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguların istatistiksel yöntemlerle hesaplanması sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk halk müziğine **%19,71** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 7. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk sanat müziğine ise **%8,42** oranında yer verilmiştir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Araştırmada, Türkiye’de 1995-2018 yılları arasında okullarda okutulmasına izin verilmiş, ulaşılabilen 11 adet ortaokul 8. sınıf müzik ders kitabında toplam 410 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir.
- Tespit edilen sözlü müzik türlerinin arasından, 92 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 47 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguların istatistiksel yöntemlerle hesaplanması sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk halk müziğine **%22,44** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul 8. sınıf müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk sanat müziğine ise **%11,46** oranında yer verilmiştir.

4.1.5. Araştırma Probleminin Tümüne İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ana problemi olan “1995 yılından itibaren okutulmasına izin verilmiş ortaokul müzik ders kitaplarında geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu nasıldır?” sorusunun çözümü neticesinde ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Araştırmada, Türkiye’de 1995-2018 yılları arasında okullarda okutulmasına izin verilmiş, ulaşılabilen 50 adet ortaokul müzik ders kitabında toplam 2003 adet sözlü müzik türünün yer aldığı tespit edilmiştir.
- Tespit edilen sözlü müzik türlerinin arasından, 473 tanesinin sözlü geleneksel Türk halk müziği, 132 tanesinin ise sözlü geleneksel Türk sanat müziği olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguların istatistiksel yöntemlerle hesaplanması sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk halk müziğine **%23,61** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 yılları arasında ulaşılabilen ortaokul müzik ders kitaplarında sözlü geleneksel Türk sanat müziğine ise **%6,59** oranında yer verilmiştir.
- 1995-2018 arasında ulaşılabilen ortaokul müzik ders kitaplarında tespit edilen toplam sözlü müzik türü sayısı içinde sözlü geleneksel Türk müzik türlerinin yer alma durumu **%30,20** olarak tespit edilmiştir.

4.2. Tartışma

Yukarıda verilen oranlar, yapılan araştırmalara göre okul müzik eğitimi konusunda nitelikli olarak kabul gören ülkelerin ortaokul müzik ders kitaplarında kendi geleneksel müziklerine ayırdıkları oranlarla kıyaslandığında oldukça azdır. Güla (1988: 596)’nın belirttiği üzere “örnek aldığımız herhangi bir batılı ulus ne yapıyor? Bizim gibi kendi müziklerini bir kenara itip hep başka toplumların müziklerini mi öğretiyor, çalıyor, söylüyor çoğunlukla? Hep bir başka topluma, başka toplumlara mı özeniyor, öykünüyor?” Nitekim bu araştırmanın sonucu, özellikle daha önceki dönemlerde okutulan ortaokul müzik ders kitaplarında, geleneksel Türk müzik türlerine yeterli oranda yer verilmediğini, kitaplarda en büyük önemin diğer müzik türlerine verildiğini göstermektedir.

4.3.Öneriler

Aşağıda, araştırmada ulaşılan sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

- Okulda verilen genel müzik eğitiminin esas amacının her çocuğa şarkı söyletebilme olduğu gerçeği göz ardı edilmeden, gelecek yıllarda yazılacak olan müzik ders kitaplarında daha fazla sözlü şarkılara yer verilmesi önerilmektedir.
- Öğrenci merkezli eğitim anlayışı çerçevesinde her çocuğa kazandırılması gereken müzikal davranışların bu şekilde şarkılarla kazandırılması, böylece her

çocuğun müzik dersinde şarkı söyleyerek daha aktif olabileceği ve daha çok sevebileceği önerilmektedir.

- Gelecek yıllarda yazılacak olan müzik ders kitaplarında yer alacak şarkıları seçerken, diğer müzik türlerinin de gerekliliğini unutmadan sayıca en büyük önemin kendi geleneksel müzik türlerimize verilmesi önerilmektedir.
- Bu çalışmanın sonuçlarının dikkate alınarak, bu doğrultuda gelecek yıllarda yazılacak olan Müzik ders kitaplarında yer verilecek geleneksel halk müziklerimizi seçerken ise yeterli oranda Türkiye'nin her bölgesine, yöresine ait ve gerekli müzikal düzenlemeleri yapılmış olan halk ezgilerine yer verilmesi önerilmektedir.
- Yine bu çalışmanın sonuçlarının dikkate alınarak, bu doğrultuda gelecek yıllarda yazılacak olan Müzik ders kitaplarında yer verilecek geleneksel Türk sanat müziklerimizi seçerken ise yeterli oranda (basit makamlardan her birine en az birer örnek şarkı olacak şekilde) ve çocukların icra edebileceği şekilde gerekli müzikal düzenlemeleri yapılmış olanlara yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçalı, E. V., Topal, D., Yamaner, B. & Çakar, Ö. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Müzik Ders Kitabı 6*. Ankara: Başak Yayıncılık.
- Akdemir, M. (2006). *İlköğretim 7. Sınıf Müzik Ders Kitabı*. İstanbul: Murat Yayıncılık.
- Akkaş, S. (1994). *İlköğretim Müzik 7. Sınıf*. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____ (1994). *İlköğretim Müzik 8. Sınıf*. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____ (1994). *İlköğretim Okulları İçin Müzik 5 Ders Kitabı*. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____ (1996). *İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı Müzik 7*. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____ (1996). *İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı Müzik 6*. Ankara: Ocak Yayınları.
- _____ (2001). *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 5*. Ankara: Pasifik Yayınları.
- Ayarman, O. & Aksan, B. (2001). *İlköğretim Müzik 6 Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- _____ (2001). *İlköğretim Müzik 7 Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Aydın, S., Aydın, Ş. (2001). *İlköğretim Müzik 5. sınıf*. Ankara: Küre Yayıncılık.

- Aydın, Ş. (1996). *İlköğretim Müzik 6. sınıf*. Ankara: Küre Yayıncılık.
- _____ (1996). *İlköğretim Müzik 7. sınıf*. Ankara: Küre Yayıncılık.
- _____ (1996). *İlköğretim Müzik 8. sınıf*. Ankara: Küre Yayıncılık.
- Aydoğan, S. (2001). *İlköğretim Müzik 5*. Ankara: Elit Yayıncılık.
- Baştürk, Z., Candan, P., Gönül, M. A., Öztürk, Ö. M., Tezcan, H. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Müzik Ders Kitabı 8*. Ankara: Başak Yayıncılık.
- _____ (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Müzik Ders Kitabı 7*. Ankara: Başak Yayıncılık.
- Çelik, M., Şendağ, B. A. (2012). *İlköğretim Müzik 6 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- _____ (2012). *İlköğretim Müzik 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- _____ (2012). *İlköğretim Müzik 8 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çelik, M., Efendioğlu, Y., Özer, H., Özkan, İ. (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Müzik Ders Kitabı 5*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çelik, M., Şendağ, B. A. & Yaşar, N. (2012). *İlköğretim Müzik 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Çetinel, Z. (2001). *İlköğretim Müzik 6*. Ankara: Küre Yayınları.
- _____ (2001). *İlköğretim Müzik 8*. Ankara: Küre Yayınları.
- _____ (2002). *İlköğretim Müzik 7*. Ankara: Küre Yayınları.
- Dönmez, M. (2000). *İlköğretim Müzik 6*. Ankara: Tutibay Yayınları.
- Güla, C. (1988), “Cumhuriyetle başlatılan “müziğimizde devrim” neden gerçekleşmedi”, *Birinci Müzik Kongresi bildirileri 1*, 594-597.
- Karkın, K. (2000). *İlköğretim Müzik 8*. Ankara: Elit Yayıncılık.
- _____ (2001). *İlköğretim Müzik 6*. Ankara: Elit Yayıncılık.
- _____ (2001). *İlköğretim Müzik 7*. Ankara: Elit Yayıncılık.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Koç, Y. (2007). *Müzik 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- _____ (2009). *Müzik 7 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kopuz, Fethi. (1988), “Toplumun müzik düzeyini yükseltmede müzik kurumları, besteciler ve icracı sanatçılara düşen sorumluluklar”, *Birinci Müzik Kongresi bildirileri 1*, 322-323.
- Özdemir, N., Koç, Y. (2007). *Müzik 8 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Özdemir, N., Koç, Y. (2009). *Müzik 8 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.

Özdemir, N. (2007). *Müzik 6 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

_____ (2009). *Müzik 6 Öğrenci Çalışma Kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset Yayınları.

Paşaoğlu, S. (2005), “Müzikal-kültürel kimlik oluşumunda okul müzik eğitiminde kullanılan halk türkülerinin rolü: Türkiye, Bulgaristan, Macaristan örneği” (Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu).

Saydam, R. (1994). *Notadan Ezgiye Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3*. Ankara: Koza Yayın.

_____ (1999). *İlköğretim Müzik 6*. Ankara: Sevgi Yayınları.

_____ (2002). *İlköğretim Müzik 5*. Ankara: Sevgi Yayınları.

Sun, M. (1969). *Türkiye'nin kültür-müzik-tiyatro sorunları*. Ankara: Ajans-Türk.

Şahin, O. & Melek, N. (2002). *İlköğretim Müzik 5*. Ankara: Okyay Yayıncılık.

Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar ve Türkiye'deki durum* (Genişletilmiş 4. bs.). Ankara: Arkadaş.

Varol, N. (1988), “Müzik-toplum etkileşimi”, *Birinci Müzik Kongresi bildirileri 1*, 28-33.

Yaşar, N., Özdemir, A., Eren, Ö. E., Öztürk, S. (2007). *İlköğretim Müzik 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. İstanbul: Doğan Ofset Yayınları.

_____ (2009). *İlköğretim Müzik 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, H., Çam, M. (1995). *İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı Müzik 7*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

_____ (1995). *İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı Müzik 8*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

_____ (1996). *İlköğretim Okulları İçin Müzik Ders Kitabı Müzik 6*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

Yurtoğlu, Ö. F. (1998). *İlköğretim Müzik 5*. İstanbul: Düzgün Yayıncılık.

_____ (1999). *İlköğretim Müzik Ders Kitabı 8*. İstanbul: Düzgün Yayıncılık.

-
- _____ (2000). *İlköğretim Müzik 6*. İstanbul: Düzgün Yayıncılık.
_____ (2000). *İlköğretim Müzik 7*. İstanbul: Düzgün Yayıncılık.